

Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, Suhangon kaivoksen purkuputken rakentaminen ja putken kautta tapahtuva vesien johtaminen Kemijokeen

Hanke

Suhangon kaivoksen purkuputken rakentaminen ja putken kautta tapahtuva vesien johtaminen Kemijokeen

Hankkeesta vastaava

Suhanko Arctic Platinum Oy
Ahjotie 7
96320 Rovaniemi

Asian vireille tulo

Hankkeesta vastaava on toimittanut 26.11.2020 Lapin ELY-keskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamispyynnön ”Purkuputken YVA-menettelyn tarveharkinta”. Lapin ELY-keskus on 8.12.2020 pyytänyt täydentämään selvitystä. Hankkeesta vastaava on toimittanut täydennyksen 22.12.2020.

Hankkeesta vastaavan toimittamat tiedot

Hankkeen kuvaus ja voimassa olevat luvat

Suhanko Arctic Platinum Oy:lle (aiemmin Gold Fields Arctic Platinum Oy) on myönnetty 7.12.2005 ympäristö- ja vesitalouslupa (PSY 122/05/1) ja päätös on saanut lainvoiman 14.1.2008 Vaasan hallinto-oikeuden 13.12.2007 antamalla korvausvaatimuksia koskevalla päätöksellä (nro 07/04/0429/1). Voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti poisjohdettava vesi on johdettava jälkiselkeytysaltaana toimivaan Takalampeen. Takalammesta vesi on johdettava pintavalutuskentän kautta Konttijärveen ennen tulva-aikaa. Konttijärvestä vedet kulkeutuvat Konttijoen kautta Vähäjokeen ja siitä edelleen Kemijokeen.

Luvan myöntämisen jälkeen alan käytännöt ja vaatimukset ovat muuttuneet. Yhtiö on ilmoittanut 26.10.2017 viranomaistapaamisessa päivittävänsä hankkeen ympäristö- ja vesitalousluvan. Hankesuunnitelma on päivitetty vuoden 2020 aikana. Tärkeään rooliin on noussut purkuvesien vaikutukset alapuolisen vesistön ekologiseen ja kemialliseen tilaan.

Vaikutuksia pintavesien tilaan on mahdollista välttää rakentamalla purkuputki hankealueelta Kemijokeen. Kannattavuusselvityksessä on tarkasteltu purkuputken toteuttamista sekä poistovesien aiempaa tehokkaampaa käsittelytapaa ennen poisjohtamista.

Hankkeelle on laadittu myös laajennettu hankesuunnitelma, jonka YVA-menettely päättyi vuonna 2013 yhteysviranomaisen lausuntoon.

Ympäristövaikutusten arvioinnin mukainen toiminta poikkesi ympäristö- ja vesitalousluvan saaneesta toiminnasta erityisesti pidemmälle viedyllä jalostuksella sekä isommalla avolouhosmäärällä ja isommalla vuosittaisella louhintamäärällä.

Laaditussa esikannattavuusselvityksessä vesienhallinta- ja käsittelyperiaatteet eroavat edeltävistä suunnitelmista seuraavasti:

- käsittelyä vaativia vesiä ei johdeta Simojoen vesistöön
- puhtaat aluevedet käsitellään in situ, jotta muutokset vesistöjen virtaamiin olisivat mahdollisimman vähäiset
- mahdollisesti likaantuneet vedet johdetaan vesivarastoaltaalle
- prosessissa käytetään mahdollisimman vähän raakavettä Konttijärvestä. Rikastamossa kierrätetään vedet, ja mahdolliset lisävesitarpeet otetaan vesivarastoaltaalta
- vesivarastoaltaan ylitevedet käsitellään aktiivisesti ennen purkamista ympäristöön
- käsitellyt ylitevedet johdetaan purkuputkella Kemijokeen.

Suunnitellulla purkuputkella on tarkoitus johtaa kaivoksen ylimääräiset vedet vesienkäsittelyn kautta Kemijokeen. Vesienkäsittelyksi on suunniteltu kalkkisaostusta kalsiumhydroksidilla. Suunnitellun putkilinjan pituus on 41 332 m. Purkuputki kiertää suojelu- ja pohjavesialueet ja linjauksessa on otettu huomioon uhanalaisten lajien esiintymispaikat. Purkuputki on sijoitettu ensisijaisesti olemassa olevan tien viereen 26 000 m matkalla. Alustava putkilinjaus menee Reutuvaaran asutusalueen

läheisyydessä. Purkuputken reitti tarkentuu suunnittelun edetessä, mm. maaperätutkimusten valmistuttua.

Purkuputki on mitoitettu 1 000 m³/h virtaamalle. Putki on 630 PEH muoviputki, paineluokka PN 10. Purkuputki on suunniteltu asennettavaksi routalinjan alapuolelle noin 3,0 metrin syvyyteen. Purkuputki tarvitsee 30 metriä leveän alueen rakennusaikaista toimintaa ja putken huoltoa varten. Yleiset tiet alitetaan poraamalla ja pienemmät tiet kaivamalla. Suunnitellulla putkilinjalla ei ole suurempien vesistöjen alituksia. Pienemmät ojat ja purot tullaan alittamaan kaivamalla. Mikäli purkureitti muuttuu siten, että suurempien vesistöjen alituksia tulee, ensisijainen alitusten toteuttamismenetelmä on putken poraaminen. Jos pohjaolosuhteet eivät mahdollista poraamista, joet alitetaan kaivamalla.

Purkuputken alustava purkupaikka sijaitsee Ossauskosken yläpuolella Suukosken ja Ryyinäsenrannan välissä. Alueella on vähän asutusta. Purkupaikkaa voidaan jatkosuunnittelussa siirtää hieman ylä- tai alavirtaan, mikäli se nähdään tarpeelliseksi esimerkiksi rantojen käytön näkökulmasta. Purkupiste tulee kuitenkin sijaitsemaan Ossaus- ja Petäjäskosken voimaloiden välisellä jokiosuudella Kemijoessa.

YVA-menettelyn soveltamispäätöksen tueksi laaditussa selvityksessä (22.12.2020) on esitetty toiminnan kuvaus, vaihtoehtojen tarkastelu, yhteys muihin projekteihin, alueen nykytila, hankkeen vaikutukset ja seuranta, sekä arvioinnin johtopäätös. Päivitetyin kannattavuusselvityksen (DFS) mukaiset suunnitelmat sekä tarkemmat vaikutukset tullaan kuvaamaan kokonaisuudessaan kaivoshankkeen ympäristö- ja vesitalousluvan muutoslupahakemuksessa.

Alueen nykytila ja hankkeen vaikutukset

Vaikutukset maankäyttöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Purkuputki kulkee maanpinnan alapuolella. Purkureitti alkaa Suhangon vaihemaakuntakaavan alueelta ja kulkee Tervolan kunnanrajasta lähtien Länsi-Lapin maakuntakaava-alueella. Pääosa reitistä sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaisella alueella. Reutuvaaran kylä purkureitin keskivaiheilla on kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä

alue/kohde. Purkureitti seuraa pääpiirteissään maakuntakaavassa olevia yhdystien yhteystarvetta osoittavia merkintöjä. Kemijokivarren alue on maaseudun kehittämisen kohdealue sekä matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue.

Purkuputken purkupaikka sijoittuu Kemijokivarren osayleiskaava-alueelle I Koivu – Suukoski. Alue kuuluu Kemijoen jokivarsi ja kirkkomaisemat alueeseen, joka on maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Suukosken alueella on muutama kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennuskohde.

Kemijokivarren ja Reutuvaaran kylän kulttuurihistoriallisten kohteiden ei arvioida vaarantuvan putkilinjasta. Putkilinjan toteuttamisen suhteen ei tunnisteta ristiriitaa lainvoimaisten kaavojen toteutukselle eikä hankkeesta muodostu kaavamuutostarpeita.

Purkuputken rakentamisella on vähäisiä maisemallisia vaikutuksia, joiden merkitys jää paikalliseksi. Reitillä ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita eikä perinnemaisemia.

Muinaisjäännökset selvitetään purkuputken ja huoltoteiden linjauksilla ennen rakentamistöiden aloittamista. Mikäli muinaismuistoja löytyy, muutetaan linjausta tai haetaan lupa kajota muinaisjäännökseen.

Vaikutukset vesistöihin

Purkuputken reitillä ei ole suurempien vesistöjen alituksia. Purojen ja metsäojien alitukset tehdään kaivamalla, mikä aiheuttaa veden samentumista ja kiintoaine- ja ravinnepitoisuuksien nousua. Vaikutukset ovat kuitenkin paikallisia ja lyhytaikaisia ja veden laatu palautuu nopeasti töiden lopettamisen jälkeen. Kaivamalla tehtyjen alitusten yhteydessä osa ojan pohjasta ja sen eliöstä tuhoutuu ja mahdollisesti kalat voivat karkottua. Eliöstö kuitenkin palautuu ajan kuluessa uuden pohjan alueelle.

Ala-Kemijoki on määritelty voimakkaasti muutetuksi vesistöksi ja sen tila on alustavasti luokiteltu tyydyttäväksi suhteessa parhaassa saavutettavissa olevaan tilaan.

Kemijokeen kohdistuva kuormitus on arvioitu vuonna 2020 tehdyn esikannattavuusselvityksen tietojen pohjalta. Arvio on joiltakin osin yliarvio, sillä käsittelyyn tulevan veden laatu on arvioitu varovaisuusperiaatteen mukaisesti konservatiivisesti. Lopullisen kannattavuusselvityksen aikana arviot tarkentuvat ja yhtiö tulee selvittämään puhdistuksen tehostamistarvetta.

Suhangon kaivoksen purkuvesien vaikutus Kemijoen veden laatuun on arvioitu vähäiseksi. Kaivosvesien ei arvioida aiheuttavan joessa merkittävää rehevyytason lisääntymistä. Kokonaistypen ja -fosforin pitoisuuksien arvioidaan säilyvän erinomaisessa tilaluokassa. Raskasmetallien pitoisuudet jäävät selvästi ympäristölaatu normien tasoa pienemmiksi, eikä metalli- tai suolakuormituksella arvioida olevan merkittävää haitallista vaikutusta vesieliöstöön, kalastoon tai kalastukseen. Aiemmasta suunnitelmasta poiketen kuormitusta ei kohdistu Konttijärveen, Konttijokeen ja Vähäjokeen, eikä niiden tila siten muutu nykyisestä.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen

Purkuputken alaosan alueella happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys on suuri tai kohtalainen. Purkuputkisuunnitelmat ovat vielä alustavia ja putken tarkempi sijoittelu tullaan suunnittelemaan tarkemmassa kannattavuusselvityksessä, jolloin tehdään maastotutkimuksia purkuputkilinjalla. Maastotutkimusten avulla voidaan ohjata putkilinjan sijoittamista niin, että mahdollisimman suuri osuus siitä sijoitetaan ei-sulfidiseen maaperään ympäristövaikutusten ja rakenteiden korroosio-ongelmien välttämiseksi. Sulfidisten kaivumassojen oikeanlainen sijoittaminen ja käsittely on tärkeää niiden aiheuttamien happamuushaittojen ehkäisemiseksi.

Linjan alkupäässä putkilinja on suunniteltu rakennettavaksi Paha- ja Konttikivaloiden välisen laakson läpi. Paha- ja Konttikivaloiden lakialueet ovat luokiteltu arvokkaiksi kalliioalueiksi. Putkilinjojen rakentaminen ei vaikuta Kivaloiden arvokkaisuuteen kalliioalueisiin.

Suunnitellun purkuputken ja huoltoteiden linjauksella ei ole luokiteltuja pohjavesialueita. Purkuputken suulta alavirtaan noin 3,5 km päässä sijaitse

Honkasenkankaan pohjavesialue ja sen vastarannalla Peuran pohjavesialue. Honkasenkankaan pohjavesialueella on kaksi Tervolan Vesi Oy:n vedenottamoa. Putkilinjan läheisyydessä on tiedossa kolme lähdeä.

Purkuputken rakentamisella ei ole vaikutusta pohjavesialueisiin. Luontotietojen tarkentamiseksi purkuputkilinjalle on syytä tehdä kasvillisuusselvitys, minkä yhteydessä tarkistetaan myös vesilain mukaiset suojeltavat lähteet ja purot.

Kaivoksen päästöistä peräisin olevien aineiden pitoisuudet eivät ylitä Kemijoessa vedenottamon kohdalla talousveden laatuvaatimuksia tai -suosituksia. Honkasenkankaan pohjavesimuodostuma saa täydennystä vesivaroihin etelän ja lounaan suunnalta, eikä antoisuus perustu Kemijoesta tapahtuvaan rantaimetyymiseen. Näistä syistä johtuen purkuvesillä ei arvioida olevan vaikutuksia Honkasenkankaan pohjaveden laatuun.

Vaikutukset luonnonympäristöön

Luontotietojen tarkentamiseksi purkuputkilinjaukselle on tehtävä kasvillisuusselvitys. Maastoselvityksessä kuvataan linjauksen luonnon yleispiirteet sekä tarkistetaan seuraavat luontoarvokohteet: luonnonsuojelulain mukaiset suojeltavat luontotyytit, vesilain mukaiset suojeltavat lähteet ja purot, metsälain mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt, uhanalaiset luontotyytit, suojellisesti huomioitavien kasvilajien esiintymisalueet, alueellisesti ja paikallisesti edustavat luontokohteet. Hankkeen vaikutukset kasvillisuuteen ja kasvistoon tulevat tarkentumaan tehtävän kasvillisuusselvityksen jälkeen. Täsmällisten kohdetietojen avulla on mahdollista laatia suositukset luontoarvokohteiden huomioimiseksi hankkeen tarkempaa suunnittelua sekä rakennustöitä varten.

Yleisellä tasolla purkuputken rakentamisesta aiheutuisi sekä pysyviä että väliaikaisia kasvillisuusvaikutuksia. Purkuputken vaatima huoltokäytävä on leveydeltään 30 metriä. Puusto kaadettaisiin sekä putkikaivannon että huoltotien alueelta. Alkuperäinen kasvillisuus poistettaisiin kokonaan

huoltotieltä, mutta putkikaivannolle sekä kaivuutyön apualueelle kasvillisuus voi palautua ajan kuluessa. Niiltä osin, missä huoltotienä on mahdollista hyödyntää nykyistä tietä, ovat vaikutukset kasvillisuuteen vähäisemmät. Yli puolet linjauksesta sijoittuu alueella jo kulkevien teiden yhteyteen, mikä vähentää hankkeesta aiheutuvaa luonnonalueiden pirstoutumista. Purkuputken käytön aikana voi aiheutua välillisiä pienialaisia muutoksia alueen hydrologiassa liittyen huoltotien ja sitä mahdollisesti reunustavien ojien kuivatusvaikutuksena.

Purkuputkilinjan varrella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse linnuston kannalta erityisen arvokkaita tai potentiaalisia kohteita. Paikallisesti muuta ympäristöä monipuolisempia ja sitä kautta pesimälaistoa monipuolistavia kohteita kuitenkin esiintyy. Purkuputken rakentamisen aiheuttaa korkeintaan vähäisiä ja tilapäisiä vaikutuksia linnustolle melun ja häiriön kautta. Mikäli rakentaminen ajoittuu syys-talviaikaan, rakentamisesta ei arvioida olevan haittaa pesimälinnustolle ja alueen eläimistölle.

Purkuputkilinjaus ylittää Suhangon päässä Ymmyrkäisaavan avosuon, missä on havaittu viitasammakko. Kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella purkuputkilinjauksen varrella ei sijaitse muita potentiaalisia viitasammakon kutualueita. Purkuputkella arvioidaan olevan viitasammakon potentiaaliin lisääntymis- ja levähdysalueisiin vain vähäinen vaikutus Ymmyrkäisaavalla. Suoalueelle on kuitenkin suunniteltu kohdistumaan muutakin kaivoshankkeeseen liittyvää rakentamista. Viitasammakon lisääntymisalue Ymmyrkäissaavalla tulee todennäköisesti muuttumaan ja sen osalta haetaan tarvittaessa poikkeuslupaa ELY-keskukselta.

Putkilinjaus ylittää useita virtavesiä, jotka ovat saukolle soveltuvaa elinympäristöä. Myös purkupaikalla Kemijoella voi olla saukolle soveltuvaa elinaluetta. Linjauksella arvioidaan olevan hyvin pieni vaikutus saukon potentiaaliin lisääntymisalueisiin. Mahdollinen vaikutus rajoittuisi rakentamisen aikaisiin vaikutuksiin.

Selvityksen mukaan arvokkaan Pahakivalon kallioalueen lisäksi suojelukohteet sijoittuvat etäälle hankealueesta, eikä niiden vaikutusalueelle kohdistu rakentamista tai työn aikaisia kulkureittejä.

Vaikutukset ihmisiin ja yhteiskuntaan

Purkuputki sijoittuu asumattomalle tai harvaan asutulle alueelle. Rakentamisessa ja sijoittamisessa hyödynnetään mahdollisimman paljon olemassa olevaa tieinfrastruktuuria. Purkuputken lähialue on maa- ja metsätalousvaltaista ja alueella harjoitetaan poronhoitoa. Alueen virkistyskäyttö on luontosidonnaista. Purkupaikan läheisyydessä on leirintäalue ja tanssilava.

Purkuputken rakentaminen liittyy suoraan suunniteltuun Suhangon kaivoshankkeeseen, jolla on suuria myönteisiä talous- ja työllisyysvaikutuksia, joiden toteutumista purkuputken rakentaminen osaltaan tukee. Myös purkuputken rakentamisella itsessään on myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia.

Purkuputken läheisyydessä sijaitsee vain vähän asutusta, eikä putken rakentamisesta aiheudu asutukselle merkittäviä kielteisiä vaikutuksia ihmisten elinoloihin. Putken rakentamisessa hyödynnetään olemassa olevaa infrastruktuuria, jolloin rakentamisen vaikutukset jäävät pieniksi. Purkuputken reitti ei ole virkistyskäytön kannalta merkittävässä asemassa. Purkuputkella ei ole pysyviä vaikutuksia maatalouden harjoittamiseen. Metsätalouteen vaikutuksia aiheutuu siitä, että purkuputkikäytävä muodostaa 30 m leveän puuttoman kaistaleen metsässä. Käytävän leveys on kapeampi kohdissa, joissa putkea asennetaan nykyisen metsäautotien viereen. Huoltotie pidetään auki talvisin, mikä mahdollistaa ympärivuotisen kulkemisen myös muille tien käyttäjille.

Purkuputken käyttöönottamisen myötä kaivoksen vesistökuormitus kohdistuu suoraan Kemijokeen ja vaikutukset Konttijokeen ja Vähäjokeen jäävät toteutumatta, millä on positiivinen vaikutus kyseisiä vesistöjä käyttäviin henkilöihin sekä ranta-asukkaisiin ja mökinomistajiin. Kuormituksen siirtäminen kohdistumaan Kemijokeen voi aiheuttaa jossain määrin vaikutuksia purkupaikan välittömällä lähialueella.

Porotalous

Purkuputki sijaitsee pääosin Narkauksen paliskunnan alueella. Suunniteltu purkuputki kulkisi pääosin porojen talvilaidunalueella. Noin 15 km matkalla putki kulkisi parhaaksi talvilaidunmaaksi luokitetulla alueella seuraten metsäautotien linjausta. Putkilinjan keski- ja länsialueilla on myös syyslaitumia sekä jäkälälaidunalueita.

Purkuputken rakentaminen lisää liikennettä alueella, mikä saattaa aiheuttaa porokolareiden määrän nousua. Rakennustyömaa saattaa aiheuttaa porojen väistämiskäyttäytymistä. Purkuputkikäytävä muodostaa 30 metriä leveän puuttoman kaistaleen metsässä. Huoltotie on auki talvisin, mikä mahdollistaa ympärivuotisen liikkumisen alueella. Putki kaivetaan maan alle, eli putkesta ei muodostu vaellusestettä maastoon.

Tehokkaan vuoropuhelun avulla on mahdollista sovittaa rakentamista poronhoidon osalta mahdollisimman sujuvaksi. Mahdollinen lisääntynyt poronhoitajien työmäärä voi aiheuttaa vähäistä haittaa porotalouden harjoittamiselle paikallisesti.

Hankkeesta vastaava on aikanaan laatinut kompensaatiosopimuksen Isosydänmaan ja Narkauksen paliskuntien kanssa. Sopimus koskee kaivosaluetta, muttei purkuputkea, joten sopimus on syytä tältäkin osin päivittää ympäristöluvan muutoshakemuksen yhteydessä.

Muut vaikutukset

Purkuputken rakentaminen heikentää liikenteen sujuvuutta ja aiheuttaa lähialueella häiriövaikutuksia (tärinä, melu ja pöly), mutta vaikutukset ovat paikallisia ja lyhytaikaisia. Yleiset tiet alitetaan poraamalla, jotta rakentamisen aikana liikenteelle aiheutuva haitta olisi mahdollisimman vähäinen. Pienemmät tiet alitetaan kaivamalla.

Johtopäätökset

Hankkeesta vastaavan käsityksen mukaan purkuputken rakentamiseen suunnitellulle paikalleen ei tule soveltaa YVA-menettelyä. Purkuputken rakentaminen ei aiheuta laadultaan tai laajuudeltaan merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Purkuputken rakentamisella poistetaan kaivoksen purkuvesien vaikutus pienistä luokitelluista vesistöistä johtamalla vedet virtaamaltaan huomattavasti suurempaan jokeen, Kemijokeen. Putken rakentamisen suunnitelmat ja siihen liittyvät toimenpiteet tullaan kuvaamaan ympäristöluvan muutoshakemuksessa. Johdettaessa vedet pienten vesistöjen sijaan Kemijokeen, voidaan purkuputken käyttöönotolla katsoa olevan myönteinen vaikutus näihin vesistöihin, Purkuputken kautta johdettavien vesien vaikutus Kemijoen veden laatuun on arvioitu vähäiseksi. Vesien johtaminen purkuputken kautta ei lisää vesistövaikutuksia Kemijoessa YVA:n aikaiseen arvioon verrattuna.

Asian käsittely

Viranomaisten kuuleminen

YVA-lain 13 §:n 1 momentin mukaan ennen ympäristövaikutusten soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. ELY-keskus on 7.1.2021 pyytänyt lausuntoa Tervolan kunnalta, Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, Tervolan kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta, Ranuan kunnalta, Lapin liitolta, Lapin aluehallintovirastolta, Lapin maakuntamuseolta ja Tornionlaakson museolta, Metsähallituksen luontopalveluilta ja Museovirastolta.

Tervolan kunnan näkemyksen mukaan Suhangon kaivoshankeen purkuputken rakentaminen sekä putken kautta tapahtuva vesien johtaminen Kemijokeen on vaikutuksiltaan niin merkittävä hanke, että hankkeeseen tulisi soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Rovaniemen ympäristönsuojeluviranomaisen mielestä hankkeen ympäristövaikutukset tulee selvittää riittävän kattavasti ja avoimesti, siten hankkeeseen on sovellettava YVA-menettelyä.

Tervolan rakennusvalvontaviranomainen ei lausunut asiassa.

Ranuan kunta ei näe tarvetta YVA-menettelyn soveltamiseen, koska purkuputki kulkee Ranuan kunnan alueella alle viiden kilometrin matkan, eikä alueella ole merkittävää vakituista asumista, loma-asumista eikä luontokohteita. Putki sijoittuu yleiskaavoituksessa ja asemakaavoituksessa kaivostoiminnalle varatulle alueelle, jossa tulee muutoinkin olemaan laajamittaista rakentamis- ja kaivostoimintaa.

Lapin liiton näkemyksen mukaan YVA-menettelyn soveltaminen ei ole tarpeen. Esitetyt vaikutukset ovat vähäisiä ja ne voidaan riittävästi ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja lupaprosessissa.

Lapin aluehallintoviraston mukaan YVA-menettelyn soveltaminen on perusteltua, jotta hankeen merkittävimmät terveysvaikutukset tulevat tarkasteluksi.

Lapin maakuntamuseon näkemyksen mukaan YVA-menettelylle ei ole arkeologisen kulttuuriperinnön tai rakennetun kulttuuriympäristön osalta tarvetta sikäli kuin hanke koskee museon vastuualuetta (Ranuan kunnan alue).

Tornionlaakson museo toteaa lausunnossaan, että koska putkilinjan tarkkaa sijaintia ei ole määritelty, eikä arkeologista inventointia tehty, ei hankeen todellisia vaikutuksia kulttuuriympäristölle voida arvioida. Mikäli hankeen ei katsota kokonaisuutena edellyttävän ympäristövaikutusten arviointia, tulee tarkemmasta putkilinjauksesta, arkeologisen inventoinnin tietojen pohjalta, arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvista vaikutuksista sekä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman huomioimisesta pyytää joka tapauksessa Tornionlaakson museon lausunto.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan hankkeen sijaintiin ei liity sellaisia tekijöitä, jotka edellyttäisivät ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista. Putkilinjan rakentamisen vaikutukset tulevat riittävästi arvioiduksi ympäristö- ja vesitalouslupaa koskevan menettelyn yhteydessä.

Museovirasto ei ole lausunut asiassa.

Hankkeesta vastaavan kuuleminen

ELY-keskus on 29.1.2021 hallintolain 34 §:n mukaisesti varannut hankkeesta vastaavalle tilaisuuden tulla kuuluksi annetuista lausunnoista.

Hankkeesta vastaava on 3.2.2021 ilmoittanut, että sillä ei ole kommentoitavaa annettujen lausuntojen johdosta.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKSESKUKSEN RATKAISU**Suhanko Arctic Platinum Oy:n Suhangon kaivoksen suunniteltu purkuputki edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.****Perustelut**

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki) 252/2017 3 §:n mukaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankkeet, joihin sovelletaan aina YVA-menettelyä, luetaan lain liitteessä 1. Kaivoksen jätevesien purkuputken rakentaminen ei kuulu YVA-lain liitteen 1 tarkoitamiin hankkeisiin, vaan YVA-menettelyn soveltamistarvetta arvioidaan YVA-lain 3 §:n 2 momentin nojalla. YVA-lain 3 §:n 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne.

Ottaen huomioon hankkeen koko ja suunnitelma, veden käyttö ja ihmisten terveydelle kohdistuvat riskit sekä paliskunnan poronhoidossa käyttämän alueen luonne, Lapin ELY-keskus katsoo, että hankkeen ominaisuudet ja

sijainti todennäköisesti aiheuttavat laadultaan hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Hankkeesta vastaava ei ole esittänyt haitallisten vaikutusten lieventämiskeinoja riittävällä tarkkuudella. Lisäksi Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kyse on vastaavasta tilanteesta kuin korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessä KHO:2017:75 (9.5.2017), jonka mukaisesti kaivoksen purkuputken rakentaminen ja jätevesien johtaminen uuteen purkupaikkaan on uuteen kaivostoimintaan rinnastettava hanke.

Suhangon kaivoshanke on toteutuessaan varsin suuri kaivos. Lainvoimaisen ympäristöluvan mukainen louhintamäärä olisi 10 Mt malmia vuodessa, mikä on lähes 20-kertainen määrä YVA-lain liitteessä 1 asetettuun kaivostoiminnan ympäristövaikutusten arvioinnin raja-arvoon verrattuna (hankeluettelon kohta 2a; kaivosmineraalien louhinta, paikalla tapahtuva rikastaminen ja käsittely, kun irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa). Kaivostoiminnan suurin ympäristövaikutus kohdistuu yleensä vesiin, joten on todennäköistä, että toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset rinnastuvat raja-arvon tasalla olevan kaivoshankkeen ympäristövaikutuksiin, vaikka nyt onkin tarkasteltavana vain purkuputken rakentaminen ja toiminnasta aiheutuvat päästöt vesiin. Toimitetun selvityksen mukaisesti purkuputki on mitoitettu virtaamalle 1 000 m³/h eli noin 280 l/s.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessä KHO:2017:75 (9.5.2017) on kyse vastaavasta asiasta, eli kaivoksen purkuputken rakentamisesta ja jätevesien johtamisesta uuteen purkupaikkaan purkuputken kautta. Korkein hallinto-oikeus on todennut päätöksessään seuraavasti: "Asiassa ei ole ollut kysymys pelkästään veden johtamisesta tai siitä, että purkuputki olisi muutoin kooltaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 6 §:ssä tarkoitettua hanketta vastaava. Kysymys on ollut suuren kaivoksen toiminnan olennaisesta muuttamisesta, kun purkuputken kautta on ollut tarkoitus johtaa kaivoksen jätevedet vesistöön, jota jätevedet eivät ole aiemmin merkittävästi kuormittaneet. Purkuputken sijoittaminen on lupaharkinnassa toiminnan sijoittamiseen liittyvä uusi seikka. Näin ollen hanke on verrattavissa

vaikutuksiltaan uuden kaivoksen toimintaan.” Hallinto-oikeus on lisäksi katsonut, että ”Asiassa ei ole riittävästi selvitetty, olisiko purkupaikka mahdollista sijoittaa haitattomammin muualle kuin suunnitelman mukaiseen paikkaan niin, että jätevesien sekoittumistehokkuus kaikissa oloissa voidaan turvata.”

Suhangon kaivoksen tapauksessa jätevedet on aiemmin suunniteltu johdettavan Takalammen, Konttijärven, Konttijoen ja Vähäjoen kautta Kemijokeen. Nyt suunnitteilla on purkuputki suoraan Kemijokeen. Päästöjen vaikutuksia suoraan Kemijokeen johdettuna ei ole kovinkaan tarkasti arvioitu. Myöskään vaihtoehtoisia purkupaikkoja ei ole tarkasteltu. Vaihtoehtoisia purkupaikkoja ei ole tarkasteltu myöskään aiemmassa Suhangon kaivoshankeen ympäristövaikutusten arvioinnissa. Erityisesti epävarmaksi jää vaikutusten suuruus ja merkittävyys purkupaikan ja Ossauskosken välisellä alueella. Purkupaikkavertailun puuttuessa ei voida arvioida sitä, olisiko purkupaikka sijoitettavissa haitattomammin muualle sellaiseen paikkaan, missä jätevesien sekoittumistehokkuus kaikissa olosuhteissa olisi turvattu.

Muita YVA-menettelyä puoltavia seikkoja on esitetty seuraavassa.

YVA-lain liitteen 2 mukaan päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta on otettava huomioon mm. hankeen vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyys ja vaikutusten luonne. Erityistä huomiota hankkeen sijainnin suhteen on kiinnitettävä mm. alueen luonnonvarojen (mukaan lukien vedet ja luonnon monimuotoisuus) suhteelliseen runsauteen, saatavuuteen, laatuun ja uudistumiskykyyn sekä ympäristön sietokykyyn.

Kemijoen varrella noin 3,5 km päässä purkuputken suulta alavirtaan sijaitsee Honkasenkankaan vedenhankintaa varten tärkeä (1-luokka) pohjavesialue, jossa sijaitsee Tervolan Vesi Oy:n vedenottamo. Pohjavesialue sijoittuu Kemijokivarren laajaan hiekka- ja sorakerrostumaan, jonka aines on lähempänä Kemijokea soravaltaista, ja muuttuu hiekkavaltaiseksi joesta pois päin edettäessä. Pohjavettä muodostuu sekä itse pohjavesialueella että mahdollisesti Kemijoesta

imeytymällä. Näin ollen epävarmuus pintavesivaikutusten arvioinnissa heijastuu epävarmuutena myös pohjavesivaikutusten arviointiin. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä vaikutusarviointi tarkentuu ja samalla tarkastellaan purkupaikkavaihtoehtojen vaikutusta mahdollisiin pohjaveteen kohdistuviin vaikutuksiin tai riskeihin.

Hankkeesta vastaavan toimittaman selvityksen sisältämän tarkastelun perusteella ei voida sulkea pois merkittävien vaikutusten syntymistä esimerkiksi rauhoitetuille tai luontodirektiivissä tiukasti suojelluille kasvi- tai eläinlajeille, koska alueelta ei ole kerätty tarkkaa tietoa lajeista maastossa. Luontodirektiivin liitteen IV a eläinlajien lisääntymis- ja levähdysalueita ei saa hävittää tai heikentää ja luontodirektiivin IV b kasvilajeja hävittää ilman asianmukaista poikkeamislupaa (LSL 1096/1996 49 §). Poikkeamisen yhtenä edellytyksenä on mm. hankkeen vaihtoehdottomuus. Selvityksen mukaan purkuputken sijaintia voidaan tarkentaa erilliskartoitusten valmistuttua. ELY-keskus toteaa, että luotettavan vaikutusarvioinnin pohjalle tarvitaan riittävät selvitykset, jotka perustuvat maastossa kerättyyn ajantasaiseen tietoon. Kokonaisvaikutuksilta parhaan ratkaisun löytämiseksi tehtävä vaihtoehtotarkastelu on luontevinta tehdä osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Ilman ympäristövaikutusten arviointimenettelyn läpikäymistä vaihtoehtojen punnitseminen jää liiaksi hankkeesta vastaavan oman arvioinnin varaan.

Suunniteltu purkuputki kulkisi esitetyn linjauksen mukaan parhaan porojen talvilaitumen läpi. Jos parhaalle talvilaidunalueelle tulee koko talven auki pidettävä tie, voi se aiheuttaa porojen normaalista poikkeavaa liikehdintää länsi-itäsuunnassa. Porotalouteen kohdistuvat vaikutukset ja niiden merkittävyys jäävät epävarmoiksi ja ne tulisi arvioida kyseisen paliskunnan kanssa. Ilman ympäristövaikutusten arviointimenettelyn läpikäymistä asia jää hankkeesta vastaavan aktiivisuuden varaan, joten myös porotalouteen mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta ympäristövaikutusten arviointimenettely on tarpeen.

Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 3 §, 4 §, 11 §, 12 §, 13 §, 37 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 1 §, 2 §

Hallintolaki (434/2003) luku 7, 34 §, 62 §

Päätöksestä tiedottaminen

Päätös ja kuulutus pidetään nähtävillä ELY-keskusten internet- sivuilla osoitteessa: www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-lappi → Ajankohtaista → Kuulutukset → Ympäristö ja luonnonvarat. Kuulutukseen ja päätökseen pääsee myös Tervolan kunnan verkkosivuilta osoitteesta: <http://www.tervola.fi/kuulutukset> .

Muutoksenhaku

Hankkeesta vastaava saa hakea muutosta tähän päätökseen valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Muilla tahoilla ei ole muutoksenhakuoikeutta. YVA-lain 37 §:n 2 momentissa tarkoitetut tahot saavat hakea muutosta päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta lupapäätöksestä valitetaan.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on ratkaissut Ympäristö ja luonnonvarat vastuualueen johtaja Timo Jokelainen ja esitellyt ylitarkastaja Tuija Hilli Ympäristönsuojeluyksiköstä.

Asian valmisteluun ovat osallistuneet lisäksi biologi Jukka Ylikörkkö ja ylitarkastaja Merja Lipponen Luontoympäristöyksiköstä, hydrogeologi Anne Lindholm Maankäyttö ja ympäristövaikutukset -yksiköstä sekä porotalousasiantuntija Päivi Kainulainen Maaseutuyksiköstä.

Jakelu

Hankkeesta vastaava saantitodistuksin

10.2.2021

Sähköisesti:

Tervolan kunta

Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Ranuan kunta

Lapin liitto

Metsähallitus Luontopalvelut

Lapin aluehallintovirasto

Rovaniemen kaupunki / Lapin maakuntamuseo

Tornion kaupunki / Tornionlaakson museo

Museovirasto

Liitteet

Valitusosoitus

Tämä asiakirja LAPELY/5264/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/5264/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hilli Tuija 10.02.2021 08:30

Ratkaisija Jokelainen Timo 10.02.2021 09:04